

NEMALO BY SA SLOVENSKO DELIŤ NA ŽUPY?

Legenda k mapke: hrubé čiary — hranice nových žúp
bodkované čiary — hranice župných obvodov miest.

1. Bratislava — hlavné mesto SR
2. Záhorská župa — Senica
3. Trnavská župa — Trnava
4. Trenčianska župa — Trenčín
5. Nitrianska župa — Nitra
6. Žilinská župa — Žilina
7. Martinská župa — Martin
8. Tekovsko-Hontianska župa — Levice
9. Bystrická župa — Banská Bystrica
10. Gemerská župa — Rožňava
11. Spišská župa — Poprad
12. Šarišská župa — Prešov
13. Košická župa — Košice
14. Zemplínska župa — Michalovce
15. Oravsko-Liptovská župa — Ružomberok

Predložený návrh vyvážené prihliada na pôvodné historické tradície administratívneho členenia územia Slovenska a pritom zohľadňuje dnešné administratívne celky aj prirodzené kultúrno-historické väzby. Hlavnou zásadou je rešpektovanie župného členenia Slovenska. Druhou zásadou je, aby do žúp boli začleňované celé prirodzené spádové oblasti väčších miest, v ktorých by sa zároveň sústreďovali účelné právomoci už dnes budovanej tzv. obvodovej správy. Treťou zásadou je efektívna veľkosť územných jednotiek a porovnateľnosť s európskymi hodnotami. Tu je nutné pre ilustráciu uviesť, že priemerným počtom obyvateľov na župu (asi 400 000) sa približujeme väčšine európskych krajín a rovnako priemernou veľkosťou

žúp (asi 3 500 km²). Nové administratívne členenie musí vychádzať zo slovenských tradícií bez ohľadu na členenie Českej republiky (to je vecou ich tradícií) a má byť také, aby pretrvalo a pomohlo vytvárať regionálnu hrdosť. V tomto nám môžu za príklad slúžiť vlastne všetky susedné štáty. Okrem toho musíme byť do úvahy, že okresné a krajské delenie bolo Slovensku násilne implantované z českej (nemeckej) tradície. Bude teda dobré vymenovať výhody z návrhu:

1. Až päť žúp (10–14) by zostalo zachovaných prakticky v pôvodných hraniciach; ďalšie dve župy sú celistvou časťou bývalých (3 až 6); štyri župy vznikajú zlúčením dvoch bývalých žúp v takmer pôvodných hraniciach (5, 8, 9 a 15). Novovzniknuté útvary by vznikli iba u troch žúp — a) Záhorská župa ako spojenie bývalých záhorských slúžnovských okresov bratislavskej a nitrianskej župy; b) Trenčianska župa — spojením časti bývalej trenčianskej a nitrianskej župy; c) Martinská župa — pravdepodobne najproblematickejšia, ale vonkoncom nie nereálny útvár zložený z časti Horná Nitra, Horný Tekov a Turiec.

2. Asi 4/5 dnešných okresov by sa do vzniknutých žúp začlenilo buď s malými zmenami, alebo bez zmien; iba 8 okresov by sa týkali výraznej zmeny.

3. Štátna správa by bola dvojstupňová a z bývalých okresov a krajských kolosov by sa jej stav znížil na jednu tretinu.

4. Doterajšie okresné mestá a väčšie mestá by mali v rámci spádových obvodov zachované výrazné právomoci, jediným kritériom

by bola efektívnosť výkonu úradu a účelnosť. 5. Okresy Ružomberka sú všetky navrhované župné centrá už teraz okresnými centrami, teda presun právomocí by bol bez problémov.

6. V porovnaní so svetom sú vzdialenosti periférnych obcí od župného centra primerané a iba výnimočne presahujú 80 až 100 km.

7. Župné centrá sú rovnomerne rozmiestnené po celom území Slovenska a vzdialenosti medzi susednými centrami sú malé.

8. Pre voľbu župných centier je dôležité kritérium, aby sa nachádzali na hlavných cestných a železničných trasách, pričom niektoré majú blízkosť letiska. Zároveň musí byť župné centrum najoptimálnejšie dostupné zo všetkých kútov žúp. Predložený návrh dokazuje, že existuje možnosť sklbiť viaceré kritériá doteraz publikovaných návrhov a vytvoríť vysoko efektívne a účelné územné členenie Slovenska, ktoré nielenže zohľadňuje svetovú prax, ale môže byť prijateľné pre drvivú väčšinu obyvateľov Slovenska vcelku, daných regiónov zvlášť a dokáže pritom vhodne nadviazať na stáročnú historickú tradíciu v územnom členení. Autori dúfajú, že návrh zaujme aj odborníkov a vládnych činiteľov bez ohľadu na stranickú príslušnosť. Sme ochotní podať podrobnejšie vysvetlenie.

Ing. Peter Švec, Ing. Milan Košút,
Piešťany